

Клозе и Л. Майеръ въ Мюнхенъ, отъ 1920 е преподавателъ по хармония и контрапунктъ въ Мюнхенската държавна музикална академия. Композиции: Вариации върху една собствена тема — за оркестъръ; 2 струнни квартета, струнно трио, струненъ секстетъ; соната и сонатина за пиано и цигулка; „Хорална фантазия“; „Малка хорална сюита“, „Токато, Ададжо и Фуга“ и „Пасакалия“ за органъ; пѣсни, трети струненъ квартетъ (1931) и др.

Гайда (нѣм. Dudelsack, фр. Cornemuse, англ. Bagpipe) — старъ духовъ инструментъ, при който тоиътъ се получава не направо чрезъ духането отъ устата, а посредствомъ специаленъ въздушенъ резервуаръ.

Името Г. е отъ турско-арабски произходъ — въ Арабия съ Г. назоваватъ шалмаятъ, а въ Турция (особено Анадола) наричатъ съ същото име обикновената гайда.

Г. се състои отъ три главни части: 1) „Мѣхъ“ — въздушенъ, коженъ резервуаръ, който посредствомъ вентилна цевъ се пълни съ въздухъ направо отъ устата, и чрезъ набягане на мишицѣтъ, влиза въ гайдунницата и ручилото, където образува тона. 2) „Гайдунница“ — шалмайовидна свирка съ 6—7 тонови дупки. 3) „Ручило“ — шалмайовидна цевъ, безъ дупки.

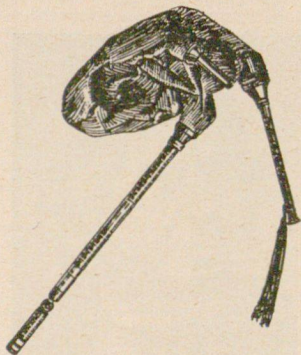
Мелодията се получава на гайдунницата (нѣм. „Brummer“; „Schnappfeife“, фр. „Bourdon“). Българската г. има само единъ постоянно звучащъ тонъ, нареченъ „исо“, а при гайдитъ извънъ България — два и повече едновременно звучащи тона (Италия, Шотландия и пр.).

Регистърътъ (обемътъ) на Г. — въ зависимостъ отъ гайдунницата — е отъ една до две и половина октави.

Тембърътъ на българската Г. е различенъ, и е въ зависимостъ отъ направата на последната. Докато въ нѣкои планински крайща на България се срещатъ гайди съ много рѣзъкъ тонъ, поносимъ само на открито — въ по-низкитъ мѣста има и такива съ приятенъ тонъ.

Г. е много старъ инструментъ: за нея се споменава още въ книгата на Данаила. Известно е, че презъ течение на вѣковетъ тя се е срещала въ разнитъ примитивни, полукултурни и културни народи.

Краятъ на XVII и началото на XVIII вѣкъ е било златното време на този инструментъ. Въ Франция презъ това време Г., и нейния усвѣршенъ видъ — мюзетъ (musette, гл. т.), сж били най-модернитъ му-

Българска гайда

зикални инструменти. Виртуози на тѣхъ сж били Hotteter, Philidor, Charpentier и пр. Люли и Рамо сж въвели тѣзи два инструмента въ тѣхнитъ опери и балети.

Съ настѣпването на XIX в., Г. свършено излиза изъ употрѣба въ художествената музика. Понастоящемъ тя е останала въ нашата народна музика, и по крайнитъ и високитъ планински части на Европа.

Гайдунца се нарича онази цевъ на гайдата, която има 7 грифови дупки (6 на едната страна и една на противната страна — за палеца). На черния край на цевъта, която е вмѣкната въ мѣха, се намира „пискуня“, който е едно обикновено езиче, изрѣзано отъ паче перо, трѣстика или отъ жито стებло. Г. е най-важната частъ на гайдата, защото на тази свирка се изпълнява мелодията.

Гайсеръ, Домъ Уго Атаназіо — Gaisser, Dom Ugo Atanasio (Josef Anton) — музикаленъ историкъ и критикъ, род. 1 дек. 1853 въ Айтрахъ (Вюртембергъ), умр. 1920 въ Клостеръ Бойронъ при Оберамергау, училъ история на музиката, а спе-